

DUNA-TISZA MEDENCE

606. KÖZÉPSŐ DUNA MENTE TÁJKARAKTER-TERÜLET

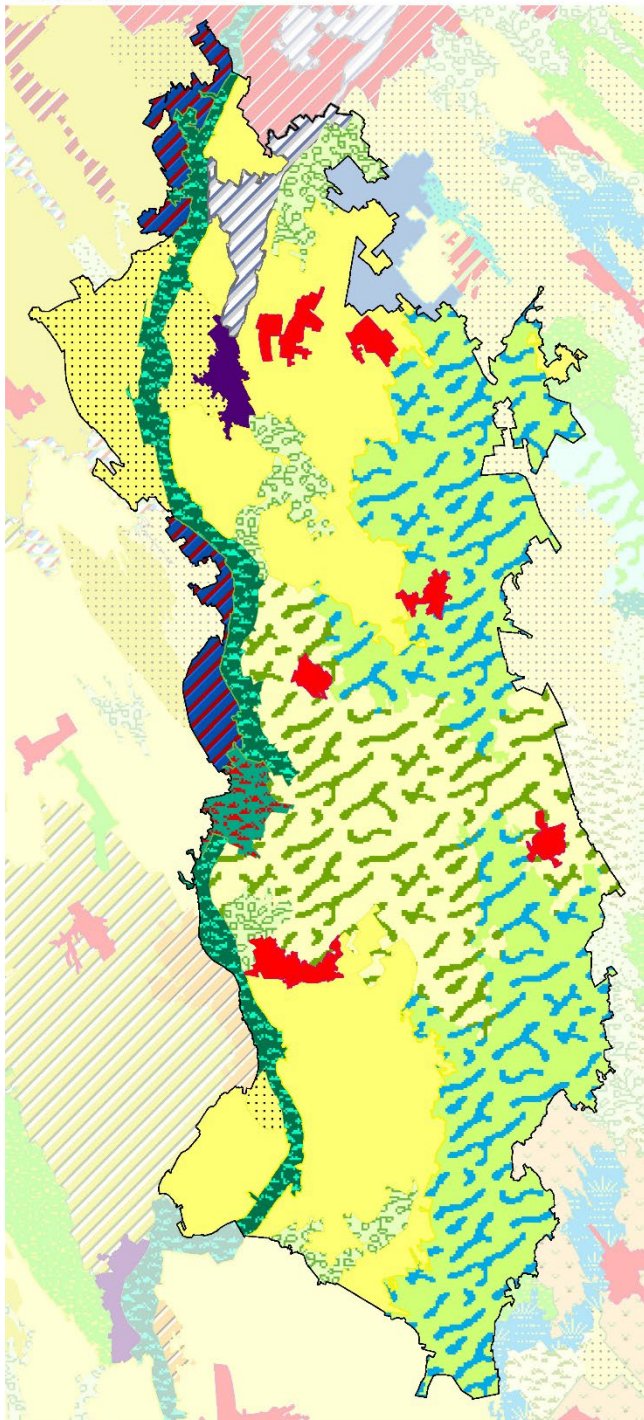
A Duna menti síkvidék középtáj északi részén található Középső Duna mente tájkarakter-területen három földrajzi kistáj osztozik: a Pesti-, a Csepeli- és a Solti-sík. Északon húzódik még a fővárosi agglomeráció külső zónája, ahol a szántóföldi zöldségtermelés, a sűrűbb beépítettség és a rekreációs helyszínek előfordulása jellemző. Dél felé haladva azonban az antropogén terhelés számottevően csökken, és átadja helyét egy gyepekkel tagolt, vizes élőhelyekben gazdag tájnak. Területe 1815,5 km².

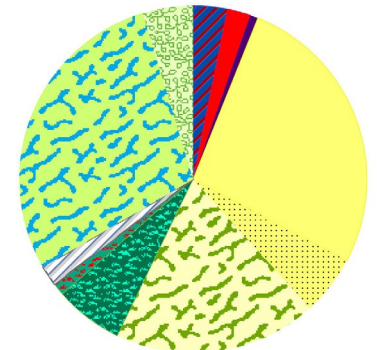
Fotó: Csorba Péter (Csepeli-sík, Kunszentmiklós, 2017)

A Középső Duna mente tájkarakter-területen előforduló tájkarakter-típusok

tájkarakter
a természet arcai
KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

Tájkarakter-típusok	Össz-terület (km ²)	Terület-arány (%)	Folt-szám	Átlagos foltméret (km ²)	Szórás (km ²)
Középső Duna mente	1815,54	100,00%	31	58,57	87,54
Agglomerálódó települési táj vízparton	57,65	3,18%	3	19,22	10,60
Települési táj síkságon	39,29	2,16%	6	6,55	2,61
Települési táj vízparton	13,42	0,74%	1	13,42	0,00
Szántódomináns, homogén síksági táj	484,30	26,68%	7	69,19	73,09
Szántódomináns, mozaikos síksági táj	99,86	5,50%	3	33,29	27,83
Szántódomináns, mozaikos síksági táj, gyepek és erdőfoltokkal	343,59	18,92%	1	343,59	0,00
Erdő-vízdomináns folyótáj	115,22	6,35%	2	57,61	20,25
Erdő-vízdomináns folyótáj ártérperemi településekkel	21,24	1,17%	1	21,24	0,00
Változatos felszínborítású folyótáj ártérperemi településekkel	34,21	1,88%	1	34,21	0,00
Gyepes, mozaikos síksági táj, vizek jelentős előfordulásával	521,92	28,75%	2	260,96	6,97
Változatos felszínborítású síksági táj	84,85	4,67%	4	21,21	6,53

- Agglomerálódó települési táj vízparton
- Erdő-vízdomináns folyótáj
- Erdő-vízdomináns folyótáj ártérperemi településekkel
- Gyepes, mozaikos síksági táj, vizek jelentős előfordulásával
- Szántódomináns, homogén síksági táj
- Szántódomináns, mozaikos síksági táj
- Szántódomináns, mozaikos síksági táj, gyepek és erdőfoltokkal
- Települési táj síkságon
- Települési táj vízparton
- Változatos felszínborítású folyótáj ártérperemi településekkel
- Változatos felszínborítású síksági táj

1:500 000
0 5 10 km

SZÉCHENYI 2020

AGRÁRMINISZTERIUM LECHNER ORMOS IMRE ALKALMAZÓKORÁRNYA MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió Európai Regionális Fejlesztési Alap BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

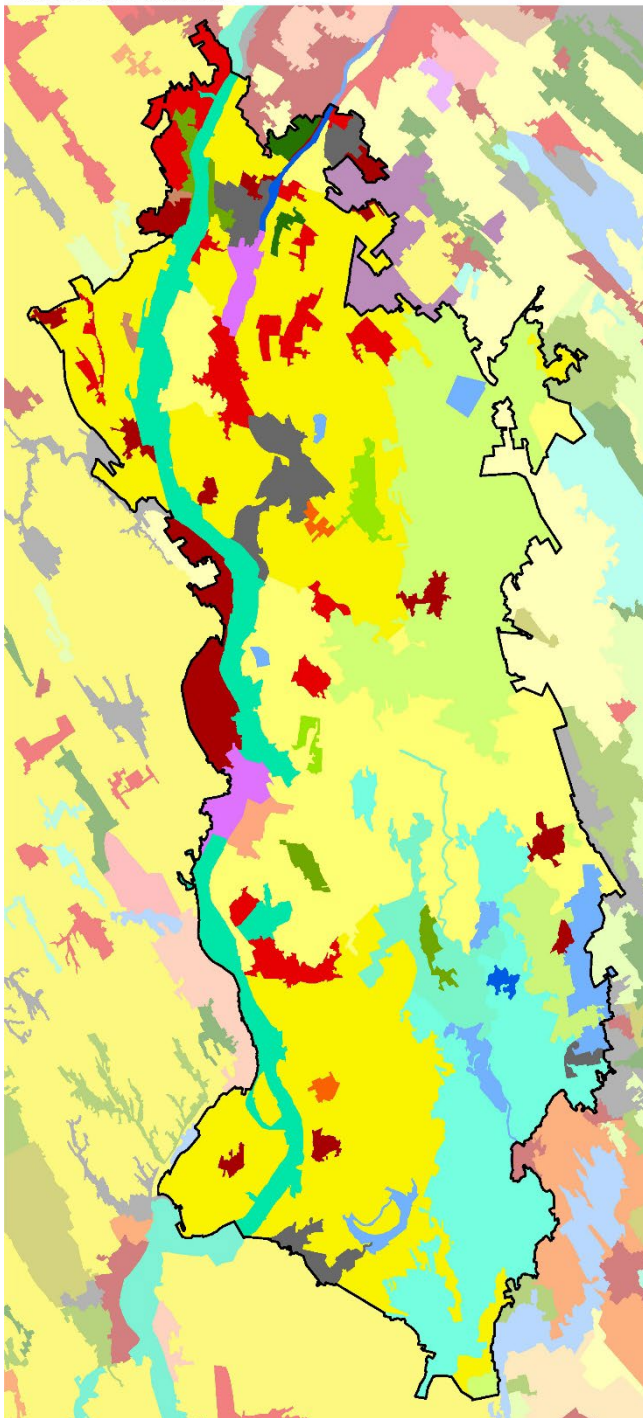
AZ KÖZÉPSŐ DUNA MENTE TÁJKARAKTER-TERÜLET KULCSJELLEMZŐI

I/1. Domborzat

A táj domináns domborzati típusa a tagolatlan alacsony síkság, amelynek területi aránya 51% . Emellett jelentős még az enyhén tagolt alacsony síkság részese-
dése is (42%). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai I/1. térkép)

II/2. Komplex felszínborítás-típusok

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

- 1000 - Településdomináns homogén
- 1001 - Településdomináns mozaikos
- 1231 - Település-agrár-mozaik
- 1501 - Település-erdőmozaik
- 1561 - Település-erdő-vízmozaik
- 2000 - Szántódomináns homogén
- 2001 - Szántódomináns mozaikos
- 2401 - Szántó-gyepmozaik
- 3001 - Kertdomináns jellemzően mozaikos
- 4000 - Gyepdomináns homogén
- 4001 - Gyepdomináns mozaikos
- 4601 - Gyep-víz mozaik
- 5000 - Erdődomináns homogén
- 5001 - Erdődomináns mozaikos
- 5601 - Erdő-vízmozaik
- 6000 - Vízdomináns homogén
- 6001 - Vízdomináns mozaikos
- 6541 - Víz-erdő-agrármozaik
- 7001 - Dominancia nélküli

1:500 000
0 5 10 km

SZÉCHENYI 2020

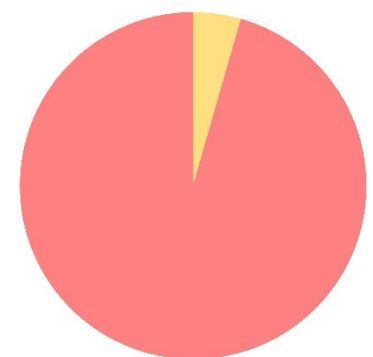
Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai I/2. térkép)

TERMÉSZETI JELLEMZŐK

II/1. Éghajlati körzetek

Meleg-száraz éghajlatú terület (96%), kisebb mérsékelt meleg - száraz foltokkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/1. térkép)

Éghajlati körzetek	Területarány (%)
Középső Duna mente	
meleg - száraz	95,54%
mérsékelt meleg - száraz	4,46%

II/2. Tengerszint feletti magasság

A tengerszint feletti magasság a domborzat egyik forrásindikátora. A jellemző magassági értékek leírása azonos a domborzatnál leírtakkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/2. térkép)

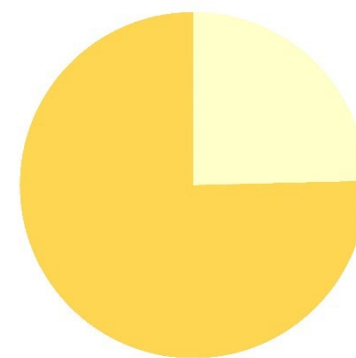
II/3. Relief

A relief a domborzat egyik forrásindikátora. A jellemző felszín-mozgalmassági jellemzők leírása azonos a domborzatnál leírtakkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/3. térkép)

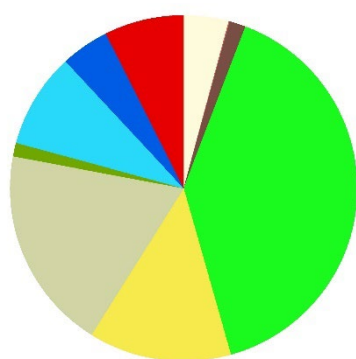
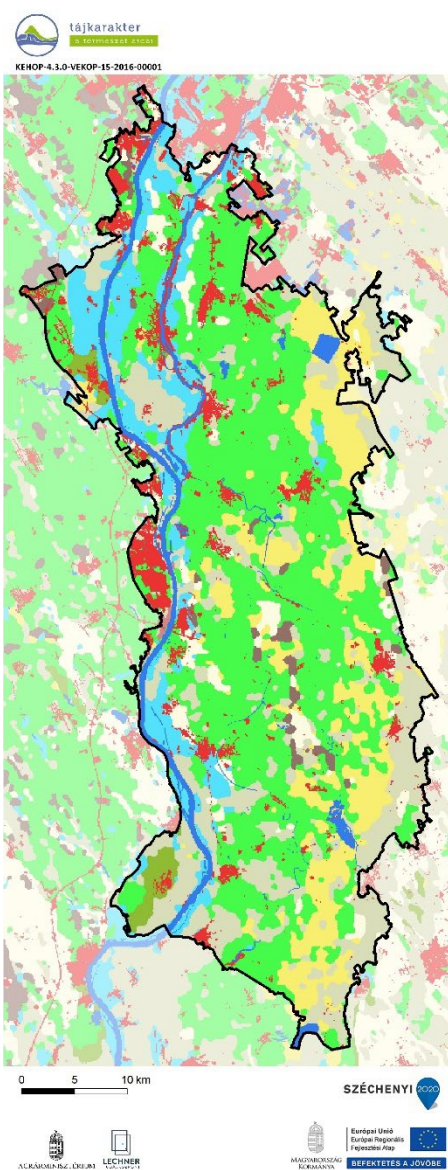
II/4. Alapkőzet

A táj nagy részén (négyötödén) a löszös üledék a jellemző, de közvetlen a Duna mellett az alluviális üledék a meghatározó. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/4. térkép)

Kőzet név	Területarány (%)
Középső Duna mente	100,00%
glaciális és alluviális üledék	24,60%
löszös üledék	75,40%

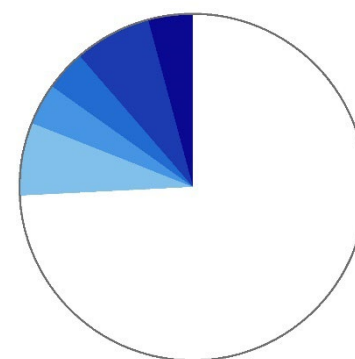
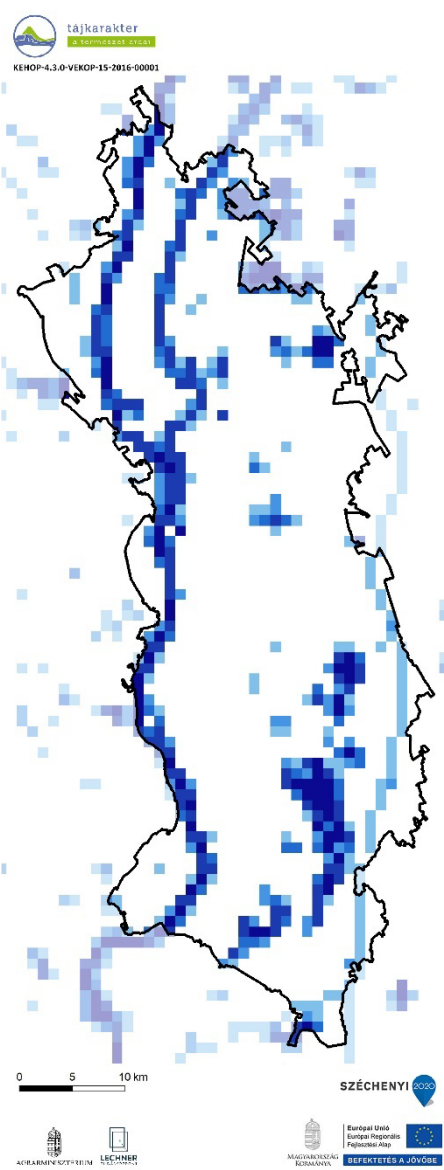
II/5. Talajtípusok

A legnagyobb területet (az összterület 40 %-át) csernozjomok borítanak. A táj keleti részén, szórtan kisebb szikes foltok találhatóak. Közvetlen a Duna-mentét öntéstalajok jellemzik. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/5. térkép)

Talajtípus	Területarány (%)
Középső Duna mente	100,00%
Csernozjom talajok	39,83%
Réti talajok	19,05%
Szikes talajok	13,29%
Öntés és lejtőhordalék talajok	8,88%
Beépített terület	7,41%
Nyílt vízfelszín	4,49%
Váztalajok	4,18%
Barna erdőtalajok	1,51%
Láptalajok	1,27%
Közethatású talajok	0,09%

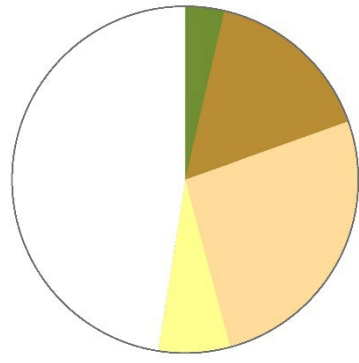
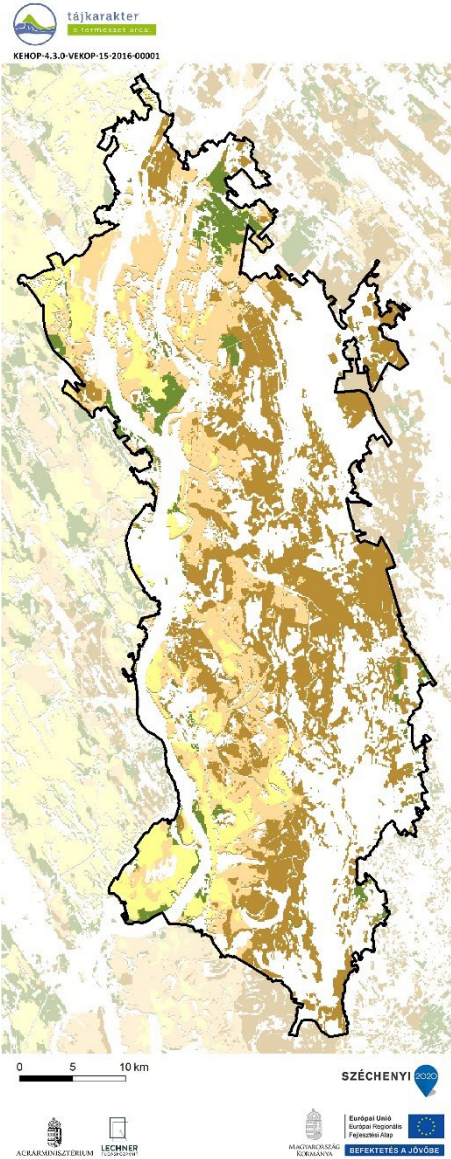
II/6. Felszíni vizek területaránya

A felszíni vizek aránya a tájban magas, 0,062 km²/km². (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/6. térkép)

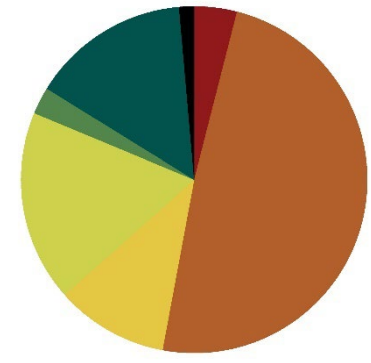
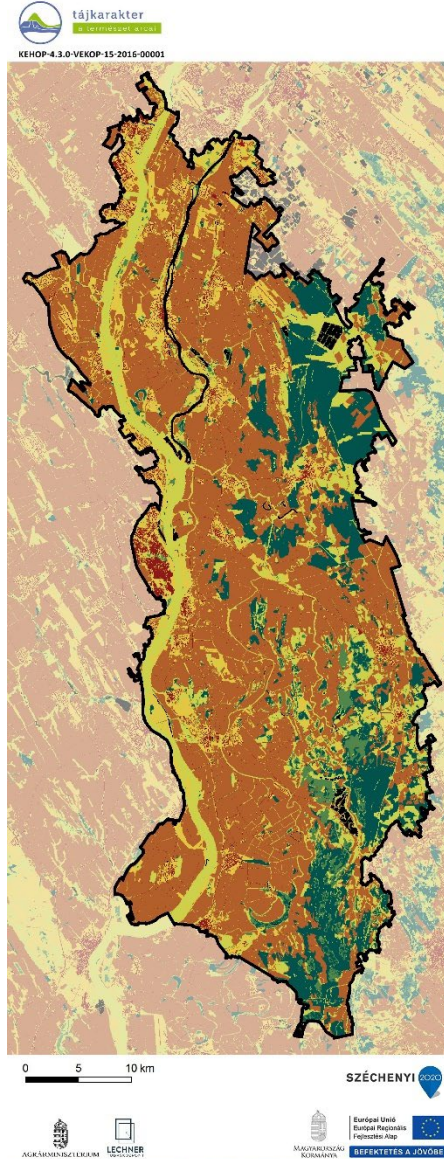
Felszíni vizek területaránya	Területarány (%)
Középső Duna mente	
0-1% - nincs, elenyésző	74,20%
1-5% - alacsony	6,81%
5-10% - közepes	3,84%
10-20% - magas	3,79%
20-50% - nagyon magas	7,19%
50-100% - meghatározó	4,17%

II/7. Ökotípusos földhasználat

Az ökotípusos vizsgálat szerint a táj területének közel 4 %-án erdősítés javasolt, a terület mintegy 26 százalékán (a táj keleti részein) pedig - a növénytermesztés szempontjából közepes és gyenge talajadottságok, illetve a környezeti érzékenység következtében - a szántók extenzifikációja (földhasználat-váltás vagy szántóföldi művelés külterjesítése) indokolt. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/7. térkép)

II/8. Ökológiai állapot

A rossz állapotú területek aránya magas (49%), a többi tájkarakter-területhez képest magas arányban vannak jelen a kiváló állapotú területek (15%), ezen felül a kedvezőtlen állapotú (11%) és a közepes állapotú (18%) területek aránya magas. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/8 térkép)

Ökotípusos földhasználat	Területarány (%)
Középső Duna mente	52,50%
kiváló termőhelyi adottságú szántó	6,69%
kiváló termőhelyi adottságú, környezetileg érzékeny szántó	0,01%
gyenge és közepes termőhelyi adottságú szántó	15,91%
gyenge és közepes, környezetileg érzékeny szántó	26,26%
erdőtelepítésre javasolt terület	3,64%

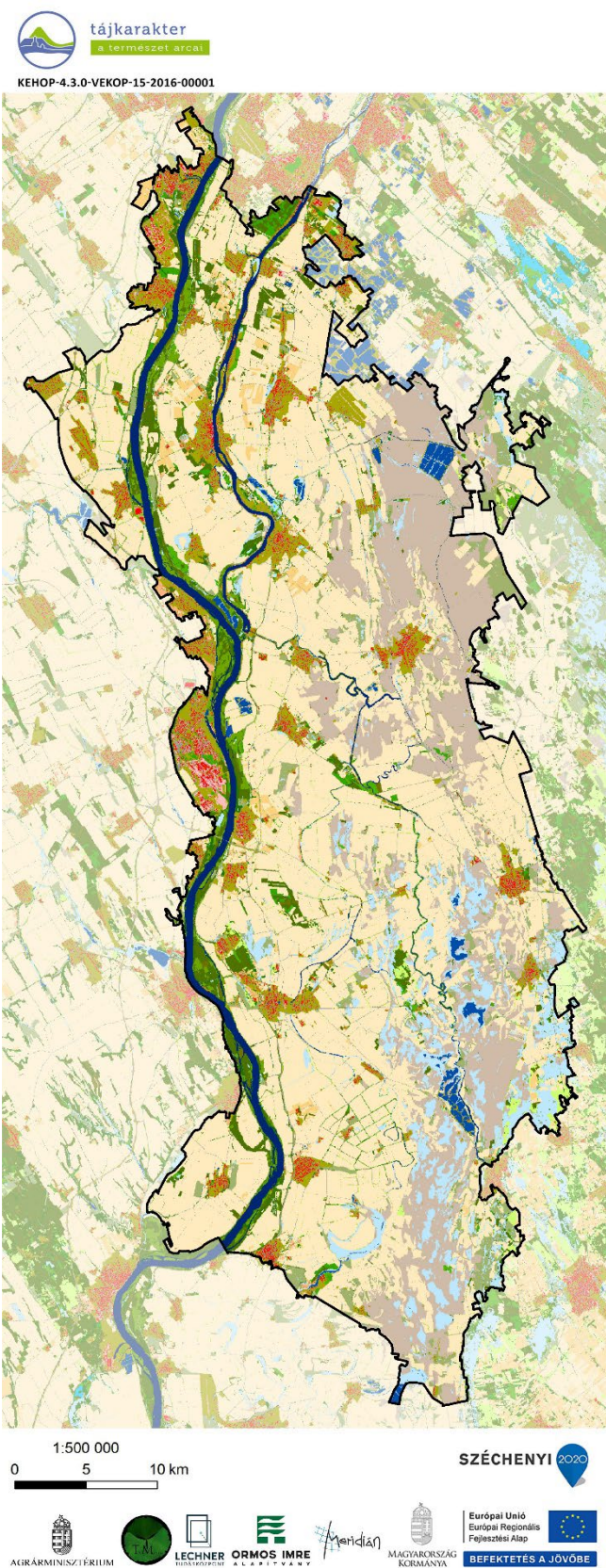
Ökológiai állapot	Területarány (%)
Középső Duna mente	
Mesterséges felszín	4,0
Rossz ökológiai állapot	48,9
Kedvezőtlen ökológiai állapot	10,5
Közepes ökológiai állapot	17,8
Jó ökológiai állapot	2,5
Kiváló ökológiai állapot	14,8
Adathiány	1,4

Fotó: Csorba Péter (Kalocsai-Sárköz, Bácsa, 2016)

FELSZÍNBORÍTÁS-JELLEMZŐK

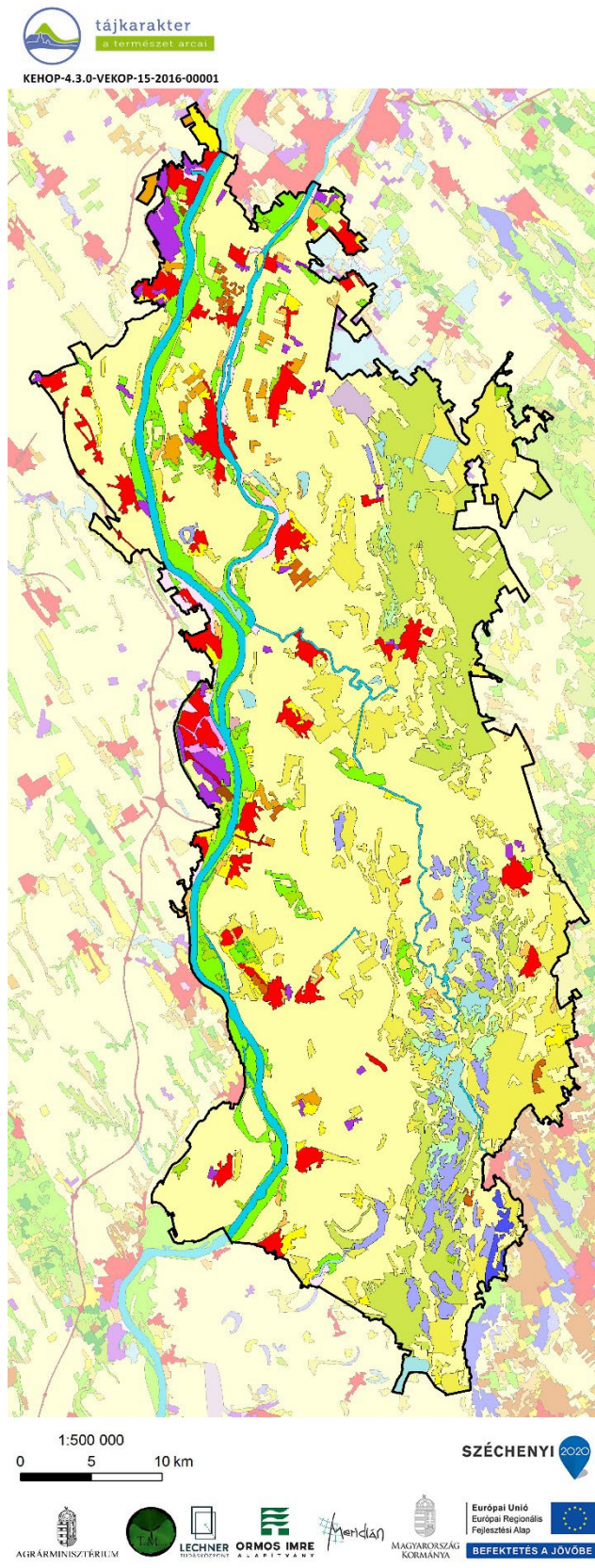
II/9. Ökoszisztéma-alaptérkép (2. szint)

11 : Épületek	41 : Többletvizhatástól független (TVFLN) erdők
12 : Utak és vasutak	42 : Természetesebb galériaerdők
13 : Egyéb burkolt vagy burkolatlan mesterséges felületek	43 : Egyéb vízhatás alatt álló (TVHA) erdők
14 : Zöldfelületek mesterséges környezetben	44 : Idegenhonos fajok dominálta erdők, faültvények
21 : Szántóföldek	45 : Erdőként nyilvántartott faállomány nélküli, vagy felújítás alatt álló területek
22 : Állandó kultúrák	46 : Máshová nem besorolható fás szárú növényzet
23 : Komplex területek	51 : Lágyszárú dominanciájú vizes élőhelyek
31 : Homoki gyepek	52 : Fás szárú dominanciájú vizes élőhelyek
32 : Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek	61 : Állóvizek
33 : Szikiakibúvásokkal tarkított gyepek	62 : Vízfolyások
34 : Zárt gyepek kötött talajon vagy domb és hegyvidéken	
35 : Máshová nem besorolható lágyszárú növényzet	

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/9. térkép)

II/10. CORINE felszínborítás

Összefüggő település szerkezet	Gyümölcsösök, boglyások
Nem összefüggő település szerkezet	Rét, legelő
Ipari vagy kereskedelmi területek	Komplex művelési szerkezet
Út- és vasúthálózat és csatlakozó területek	Elsődlegesen mezőgazdasági területek jelentős természetes növényzettel
Kikötők	Lomblevelű erdők
Repülőterek	Tűlevelű erdők
Nyersanyag kitermelés	Vegyes erdők
Lerakóhelyek, meddőhányók	Természetes gyepek, természetközeli rétek
Építési munkahelyek	Átmeneti erdős-cserjés területek
Városi zöldterületek	Ritkás növényzet
Sport-, szabadidő- és üdülőterületek	Szárazföldi mocsarak
Nem öntözött szántóföldek	Tőzeglápok
Rizsföldek	Folyóvizek, vízi utak
Szőlők	Állóvizek

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/10. térkép)

II/11. Felszínborítás-átalakulás típusok

Felszínborítás stabilitás	Mintapontok száma (db)	Százalékarány (%)
Középső Duna mente	460	100,00%
1 - Stabil	173	37,61%
2 - Kvázi stabil	147	31,96%
3 - Lépcsőzetes	55	11,96%
4 - Ciklikus	34	7,39%
5 - Dinamikus	51	11,09%

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/11. térkép)

II/12. Felszínborítás-átalakulás jellege

Felszínborítás átalakulás	Mintapontok száma (db)	Százalékarány (%)
Középső Duna mente	460	100,00%
1 - Változatlan terület	220	47,83%
2 - Településnövekedés	29	6,30%
3 - Extenzifikáció	30	6,52%
4 - Intenzifikáció	131	28,48%
5 - Dinamikus terület	50	10,87%

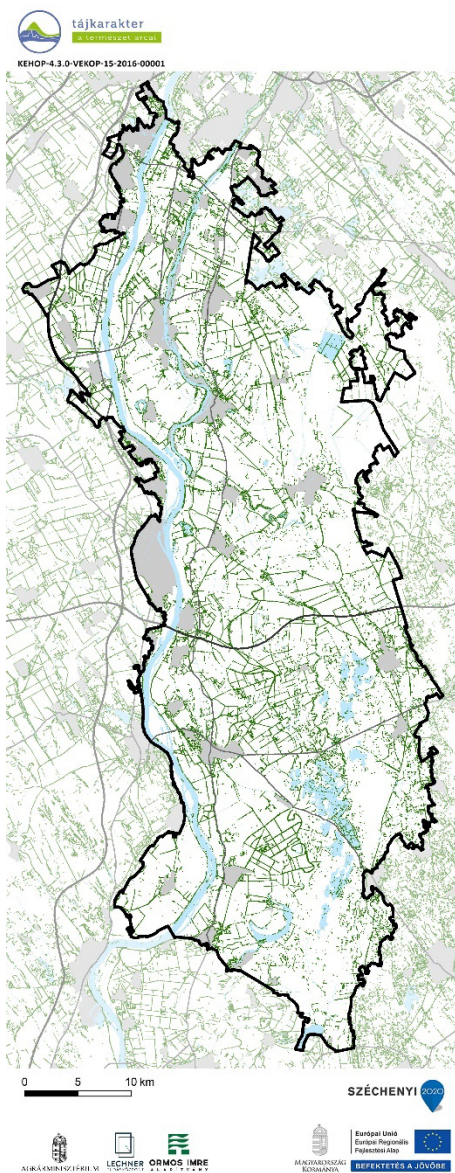

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai III/12. térkép)

II/13.-16. Stabil felszínborítású területek (stabil településterület, stabil szántó-, kert-, szőlőterület, stabil erdőterület, stabil gyepterület és vízfelszín)

(Az indikátorok országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/13.-16. térkép)

II/17. Zöld vonalas elemek sűrűsége

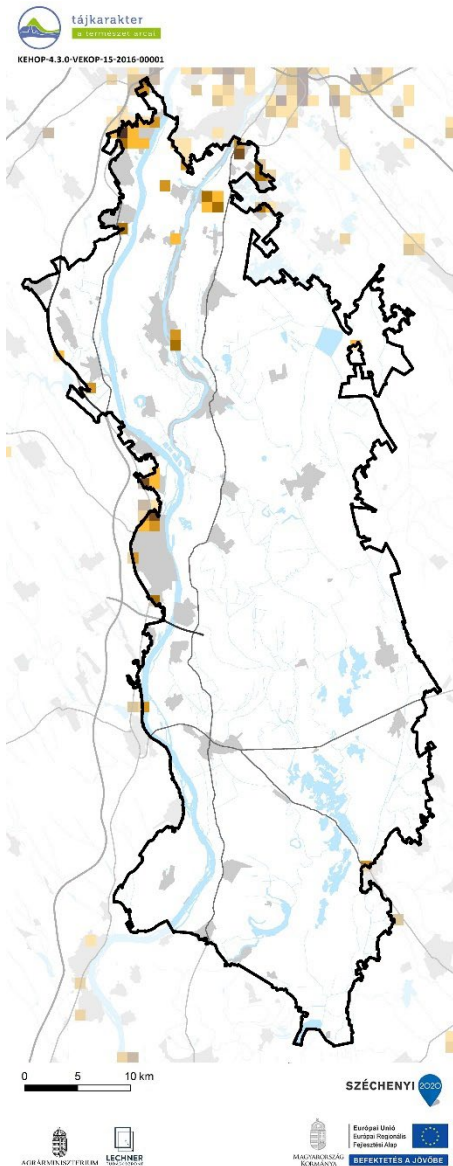

ZÖLD VONALAS ELEMELK SŰRŰSÉGE

- Zöld vonalas elem
- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Belterület
- Vízgazdálkodási térség (OTrT)

Zöld vonalas elemekben közepes ellátottságú terület. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/17. térkép)

Beépítettség növekedése (1990-2018)

Beépítettség növekedése (1990-2018)	Területarány (%)
Középső Duna mente	
0%	98,26%
1-6%	0,65%
6-10%	0,49%
10-20%	0,41%
20-40%	0,14%
40-100%	0,05%

1990-2018 között a terület 2 %-át érintette új települési területek kialakulása, elsősorban az északi, Budapesthez közel eső területeken, valamint Dunaújvárosban és Rácalmáson. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/18. térkép)

II/19. Közlekedési hálózat sűrűsége

A közlekedési hálózat sűrűsége a tájban alacsony, 0,25 km/km². (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/19. térkép)

Közlekedési hálózat sűrűsége	Területarány (%)
Középső Duna mente	
0-0,44 km/km ²	80,41%
0,44-1,56 km/km ²	17,29%
1,56-9,44 km/km ²	2,31%

II/20. Roncsolt területek aránya (külfertéses bánya, hulladéklerakó)

Földhasználati információk alapján a roncsolt területek (lerakók, külszíni bányaterületek) tájkarakter területhez viszonyított aránya az országos átlag alatti, nem jelentős. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/20. térkép)

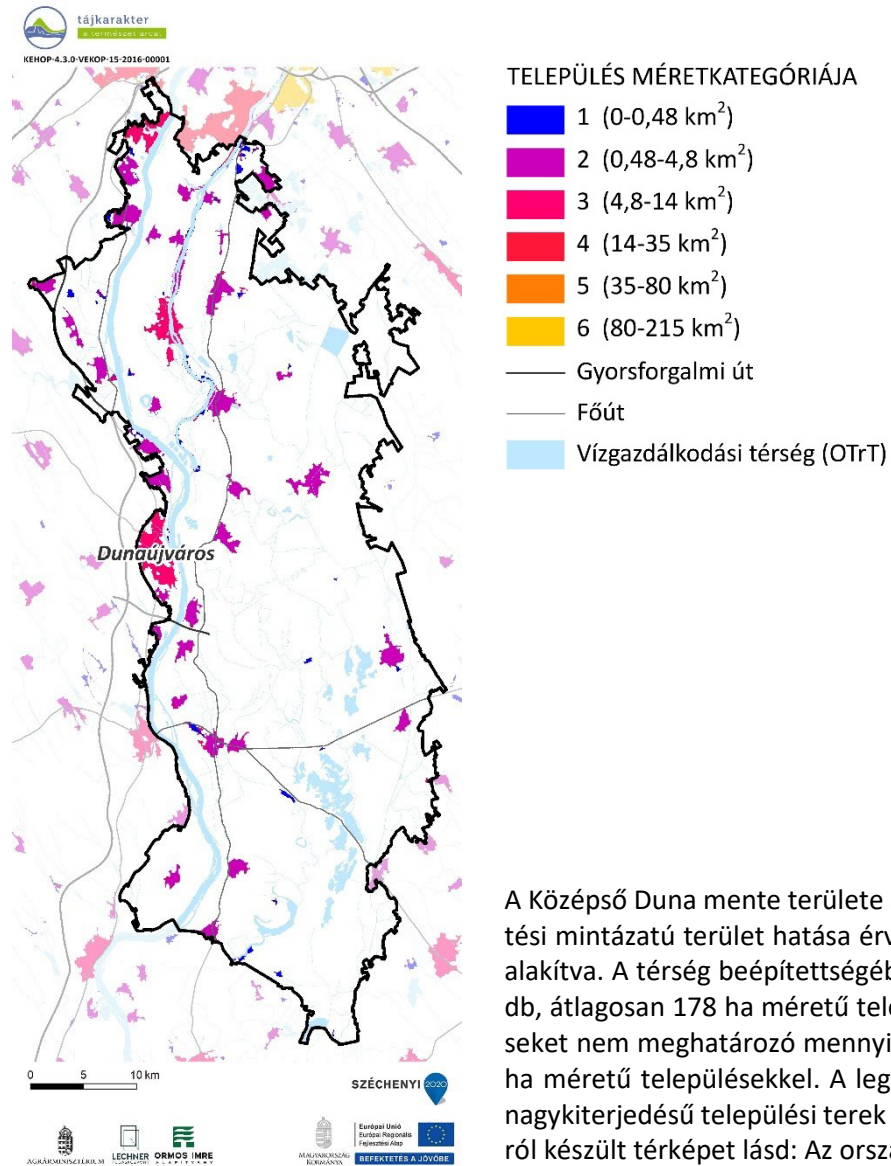
Fotó: Csorba Péter (Solti sík, Dunatetőtlen, 2017)

ANTROPOGÉN ÉS PERCEPCIONÁLIS JELLEMZŐK

II/21. Település-sűrűség (belterületi beépített területek eloszlása)

A településhálózat sűrűsége átlagos, a ritkához közelítő (0,24 db/km²). (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/21. térkép)

II/22. Településméret (átlagos belterületi települési terület mérete)

A Középső Duna mente területe a beépített términtázat tekintetében átmeneti jellegű térség, négy különböző beépítési mintázatú terület hatása érvényesül, egyenletesen eloszló, változatos méretű településekből álló mintázatot kialakítva. A térség beépítettségében domináns településméret kategóriaként 2-es és a 3-as jelölhető meg, az első 36 db, átlagosan 178 ha méretű településsel, a második 3 db, átlagosan 776 ha méretű településsel. Az iménti beépítéseket nem meghatározó mennyiségű beépített terület egészíti ki az 1-es településméret kategóriából, átlagosan 1,5 ha méretű településekkel. A legnagyobb település 11,72 km², a 4 km²-t meghaladó települések száma 6 db, míg a nagyterjedésű települési terek száma 1 db. (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/22. térkép)

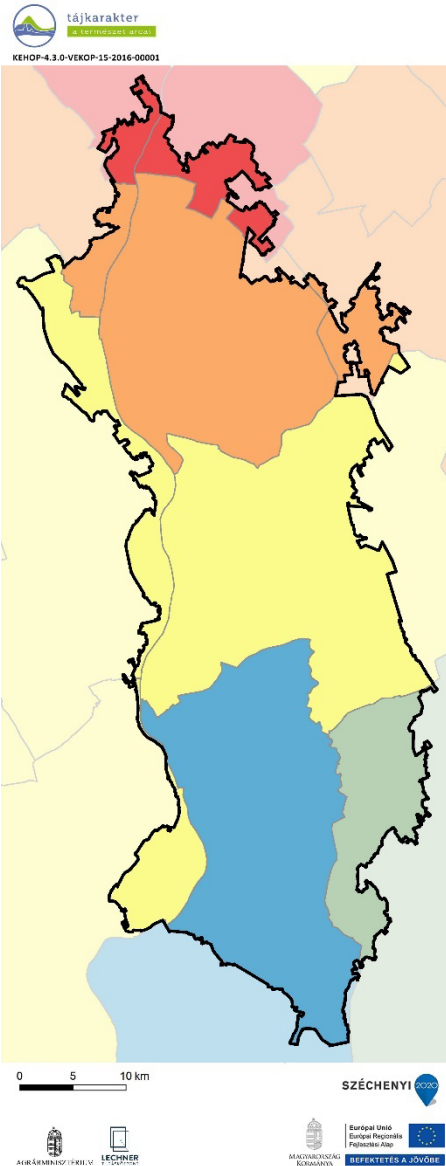
II/23. Külterületi szórványbeépítés sűrűsége

A szórványok sűrűsége átlagos (0,66 db/km²), egy belterületi egységhez 2-3 db külterületi beépített terület tartozik, melyek mérete és rendeltetése is vegyes (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/23. térkép)

II/24. Nagy kiterjedésű települési tér

Középső Duna mente tájkarakter-területen nagy kiterjedésű települési térből egy található Dunaujváros közigazgatási területén. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/24. térkép)

II/25. Népegységváltozás

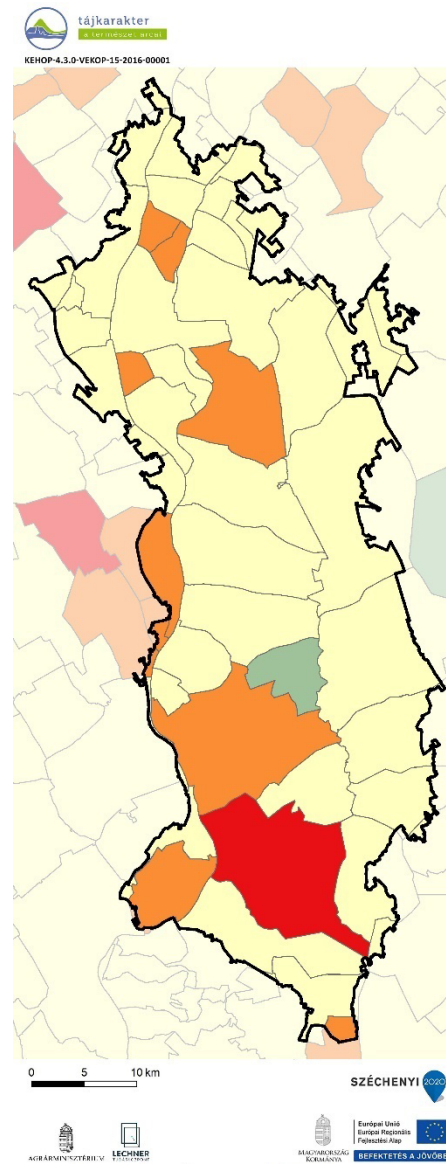

NÉPESSÉGVÁLTOZÁS (1980-2019)

65,5 - 75,9%
75,9 - 84,4%
84,4 - 98,6%
98,6 - 129,8%
129,8 - 177,6%

A Középső-Duna mente térségét a népességváltozás vonatkozásában összességében a népesség csökkenése jellemezte az elmúlt 40 év során. A változás mértéke azonban a térség belül eltérő mértékű volt. A térség középső területein a csökkenés mértéke kisebb volt, mint a térség déli területein. A térség északi, a fővárosi agglomerációhoz tartozó területein azonban népességnövekedés volt jellemző. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/25. térkép)

II/26. Külterületi lakosok arányának változása

KÜLTERÜLETI LAKOSOK ARÁNYÁNAK VÁLTOZÁSA (1980-2011)

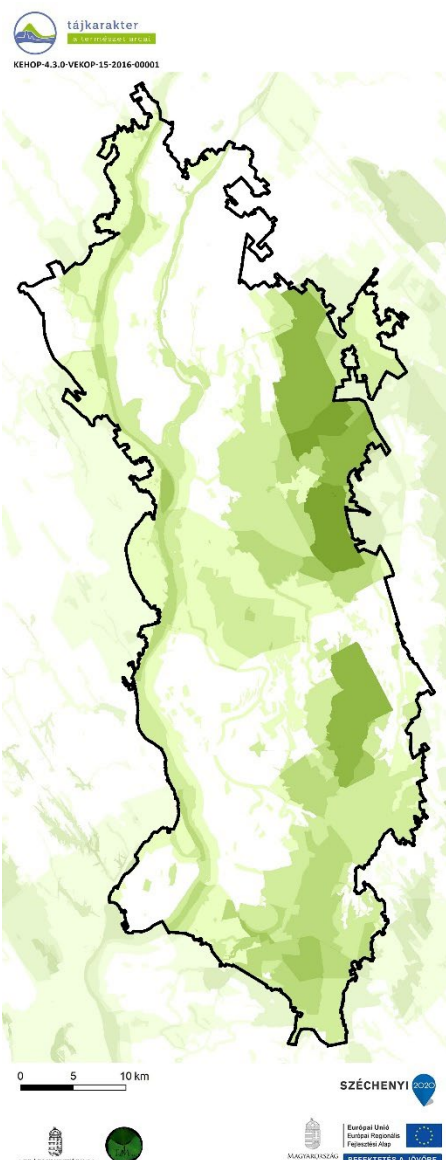
-103,3 - -74,10%
-74,0 - -16,1%
-16,0 - 0,0%
0,1 - 8,1%
8,2 - 34,5%

A Középső-Duna mentén a külterületi lakosok aránya a települések többségénél csökkent, néhány település esetében azonban növekedés volt megfigyelhető (pl.: Dömsöd, Solt), Harta esetében a növekedés kiugróan magas volt. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/26. térkép)

II/27. Néprajzi táj

Magában foglalja a Csepel-sziget néprajzi táj nagyobb részét, érint néhány települést a Kiskunságból és a Kalocsai Sárközből is. A települések hagyományos szerkezete jellemzően halmazos, szabálytalan. A beépítések zömmel előkertesek. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/27. térkép)

II/28. Természeti és kulturális örökség

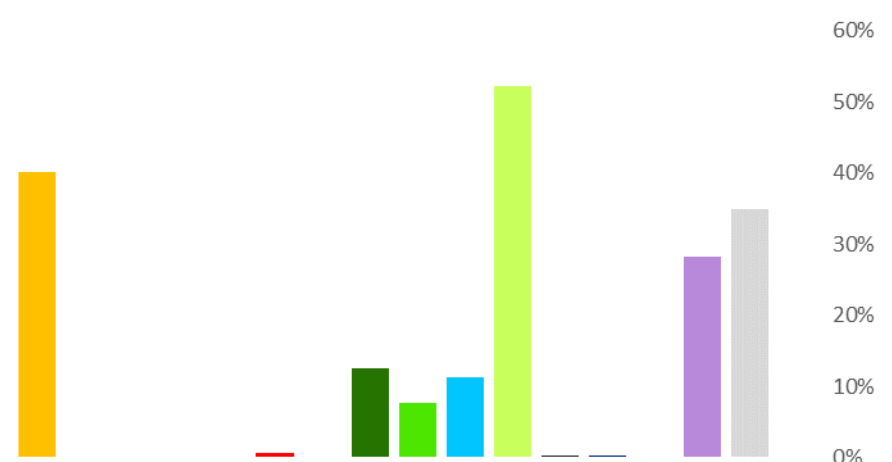
TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

Védelmi célú területi lehatárolások száma

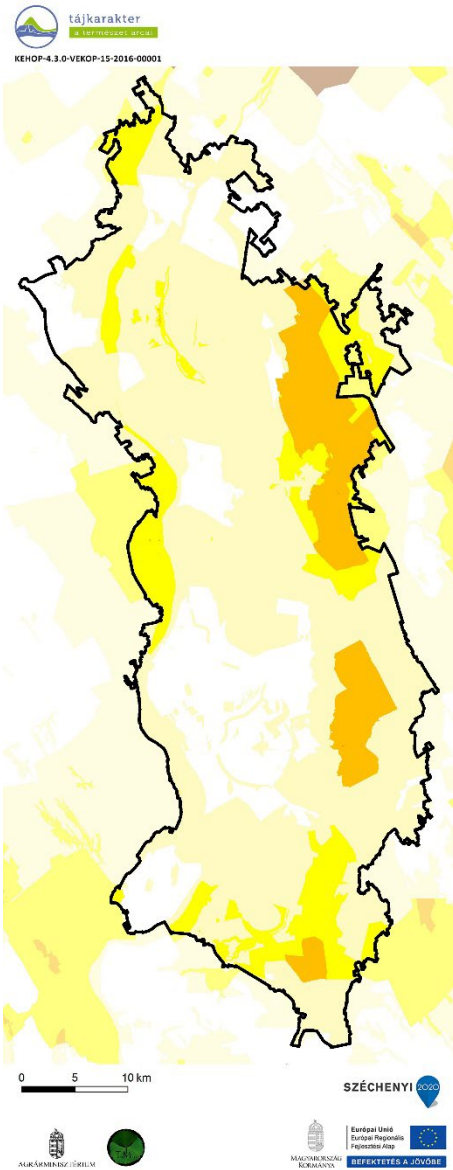
nincs
1
2
3
4
5
6
7
8
9

Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/28. térkép)

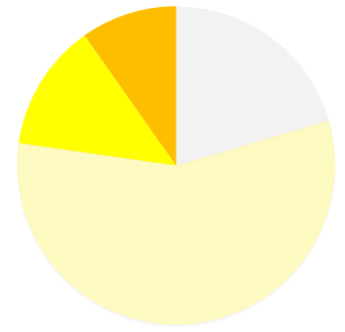
Védelmi célú területek	Összterület (km ²)	Területarány (%)
Középső Duna mente	1815,54	100,00%
Natura 2000 terület	727,12	40,05%
Barlang védőövezet	0,00	0,00%
EU diploma	0,00	0,00%
Naturpark	0,00	0,00%
Természeti emlék	0,00	0,00%
Természetvédelmi terület	10,59	0,58%
Tájvédelmi körzet	0,00	0,00%
Nemzeti park	227,89	12,55%
MAB bioszféra rezervátum	140,38	7,73%
Ramsari terület	203,87	11,23%
Nemzeti ökológiai hálózat	948,59	52,25%
Országos védettségű kulturális örökség	1,61	0,09%
Országos, területi védettségű kulturális örökség	0,77	0,04%
Világörökség terület	0,00	0,00%
Világörökség várományos terület	510,98	28,14%
Nem védett terület	634,30	34,94%

II/29. Megbecsültség

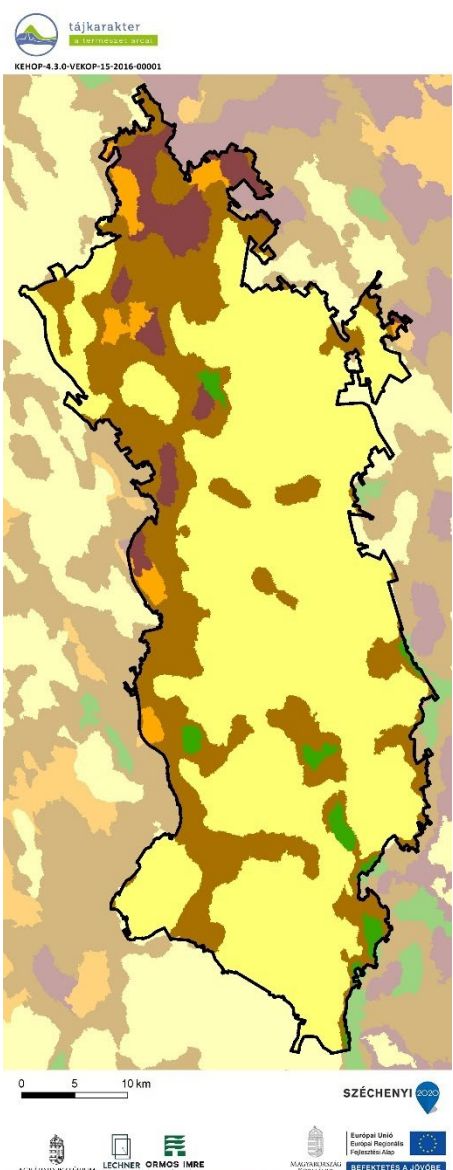

Megbecsültség	Összterület (km ²)	Területarány (%)
Középső Duna mente	1815,54	100,00%
1 - Nincs, igen alacsony	371,09	20,44%
2 - Alacsony	1031,46	56,81%
3 - Mérsékelt	235,62	12,98%
4 - Számottevő	177,35	9,77%
5 - Jelentős	0,02	0,00%
6 - Magas	0,00	0,00%
7 - Nagyon magas	0,00	0,00%
8 - Kiemelkedő	0,00	0,00%

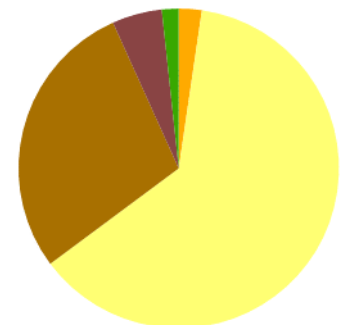

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/29. térkép)

II/30. Vizuális jellemzők

Vizuális jellemzők	Területarány (%)
Középső Duna mente	
Zárt, homogén, szegélyekben szegény területek	2,3
Átlátható, szegélyekben szegény területek	62,5
Átmeneti, közepesen zárt területek	28,4
Szegélyekben gazdag, de nem átlátható, zárt területek	5,0
Átlátható, nyitott, szegélyekben gazdag területek	1,7

A tájat az átlátható, szegélyekben szegény területek (62,5%) uralják. Kis mértékben az átmeneti, közepesen zárt területek (28%) is előfordulnak. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/30. térkép)